

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ในสมัยโบราณสื่อความหมายและเข้าใจกันด้วยภาษาพูด แต่การถ่ายทอดความรู้โดยอาศัยการพูดแต่เพียงอย่างเดียวนั้นทำให้เกิดข้อผิดพลาดได้ ดังจะเห็นได้ว่าวรรณกรรมหลายเรื่องที่มีมนุษย์เคยเล่าสืบทอดกันมา มีเค้าโครงเรื่องแตกต่างกันและสูญหายไปเป็นจำนวนมาก ทำให้ชนรุ่นหลังไม่มีโอกาสทราบความเป็นมาต่าง ๆ ในอดีต ทั้งนี้เพราะไม่ได้มีการจดบันทึกไว้เป็นหลักฐานนั่นเอง ต่อมามนุษย์จึงได้คิดประดิษฐ์อักษรขึ้นใช้แทนภาษาพูด และกำหนดการจัดรูปคำให้เป็นไปตามหลักไวยากรณ์ของภาษา จึงได้เกิดภาษาเขียนขึ้น ช่วยให้ผู้หนึ่งสามารถจดบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์สำคัญ ๆ อันเป็นประโยชน์แก่ชนรุ่นหลัง ในปัจจุบันมนุษย์มีคำรับตำราค้นคว้าได้อย่างกว้างขวาง ภาษาเขียนจึงมีความสำคัญและมีบทบาทในขบวนการใช้ภาษาของมนุษย์มากขึ้นเป็นลำดับ

การเขียน เป็นระบบที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อสื่อสารระบบหนึ่ง โดยอาศัยเครื่องหมายซึ่งมีผู้คิดขึ้นและใช้กันจนเป็นที่ยอมรับทั่วไป จากการศึกษาประวัติศาสตร์พบว่า สัตว์สังคมและเครื่องมือที่ใช้ได้ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตลอดมา แต่หน้าที่ประการสำคัญของการเขียนก็ยังมีเช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง นั่น คือ การจดบันทึกสัญลักษณ์เพื่อให้อ่านและแปลความหมายได้ตามที่ต้องการ เป็นที่น่าสังเกตว่าที่ใดก็ตามที่มีวัฒนธรรมจะพบร่องรอยว่า มีการเขียน ดังนั้นภาษาเขียนจึงนับได้ว่าเป็นผลจากความต้องการและความปรารถนาของมนุษย์ที่จะสื่อสารกับคนอื่น ๆ ซึ่งอยู่ห่างไกลออกไป และเพื่อจดบันทึก

ความคิดสำหรับให้ชนรุ่นต่อ ๆ ไปได้ศึกษา¹

Baker ได้แสดงความคิดเห็นว่า การเขียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะการเขียนนอกจากจะเป็นเครื่องสื่อความหมายแล้วยังเป็นเครื่องมือสำหรับพัฒนาความคิดสติปัญญา และทัศนคติด้วย²

Burdin กล่าวว่า การสอนเขียนยังเป็นสิ่งจำเป็นมากส่วนหนึ่งของหลักสูตรประถมศึกษา ความคิดสำคัญที่เป็นพื้นฐานของการเขียนคืออาศัยหลักที่ว่า เด็กจะมีความสามารถในการเขียนเป็นอย่างดี เมื่อเด็กมีความรู้ลึกซึ้งต้องการจะเขียนได้ในขณะที่เขาอยู่ในชั้นอนุบาล ทั้งนี้จะเห็นได้จากกรณีที่เด็กเฝ้าสังเกตครูเขียน³

Freeman ได้กล่าวว่า การเขียนนั้นลึกซึ้งกว่าทักษะธรรมดา กล่าวคือ การเขียนเป็นเครื่องของการคิดต่อ และยังเป็นสื่อของการแสดงออกซึ่งความหมายต่าง ๆ จากข้อเท็จจริงอันนี้เองการเขียนจึงมีความสำคัญเป็นพิเศษในบรรดาทักษะทางภาษาในด้านต่าง ๆ ด้วยกัน ถ้าหากนักเรียนมีวิธีเขียนที่ถูกต้องแล้ว การเขียนก็จะเป็นทักษะที่น่าสนใจและเป็นสื่อของการแสดงออกทางความคิดที่ดียิ่งด้วย⁴

¹Gertrude A. Boyd, Teaching Communication Skill in the Elementary Schools (New York: Van Nostrand Reinhold Co., 1970), p. 39.

²Zelma W. Baker, The Language Arts, the Child and the Teacher (San Francisco: Fearon Publishers, 1955), p. 178.

³Joel L. Burdin, Mc Auley, and John D., Elementary School Curriculum and Instruction (New York: Ronald Press Co., 1971), p. 298.

⁴Frank N. Freeman, Teaching Handwriting (Washington D.C. : Department of Classroom Teachers, American Educational Research Association of the NEA, 1960), p. 3.

Grey ได้กล่าวว่า วิธีแห่งการดำเนินชีวิตในปัจจุบันต้องการความรวดเร็วในการเขียนอย่างยิ่ง และการเขียนนั้นมิใช่จะเป็นแค่เพียงเทคนิคทางการศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นวิถีทางแห่งการแสดงออกทางศิลปะอย่างหนึ่งด้วย วิธีการเขียนจึงควรจะได้มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับสมรรถภาพของเด็กที่มีอยู่¹

Ayer ได้แสดงความคิดเห็นว่า เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบันแล้วว่าการเรียนการสอนตามหลักสูตรภาษาศาสตร์ ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝน เพื่อให้เกิดทักษะทั้ง 4 ตามลำดับ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จึงอาจกล่าวได้ว่าการเขียนเป็นทักษะอันขั้นสุดท้าย เนื่องจากการเขียนจำเป็นจะต้องประกอบด้วยความสามารถหลายประการ เช่น ความสามารถในการเขียนภาษาให้เป็นประโยค เป็นวลี และเป็นแบบต่าง ๆ ตามความนิยมของภาษา²

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน เมื่อคราวเสด็จพระราชดำเนินไปร่วมอภิเษกสมรสเรื่องภาษาไทยในการประชุมของชุมนุมภาษาไทย ณ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่า "ภาษาเป็นวัฒนธรรมอันสำคัญยิ่งของชาติไทย เป็นเครื่องแสดงความเป็นชาติมั่นคงและสำคัญยิ่ง ภาษาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ ภาษาทั้งหลายเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งของมนุษย์ คือ เป็นทางสำหรับแสดงความคิดเห็นอย่างหนึ่ง ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาไว้ให้ดี ประเทศไทยมีภาษาของเราเอง ซึ่งต้องหวงแหน เรามีโชคที่มีภาษาของเราแต่โบราณ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้"³

¹William S. Grey, The Teaching of Reading and Writing (Switzerland : UNESCO, 1965), p. 191.

²Fred C. Ayer. "The Attainment of Objectives in Hand-writing." Elementary School Journal 28 (Sept. 1927 - June 1928) : 45 - 53.

³สาขาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย, "ครูภาษาไทยกับสังคมปัจจุบัน," วารสารครูศาสตร์ 3(มิถุนายน - กรกฎาคม 2517) : 1.

ภาษาซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันสำคัญยิ่งของชาติ จะรักษาไว้ได้นั้น ต้องมีการถ่ายทอดจากภาษาพูดเป็นภาษาเขียน เพราะถ้ามีแต่ภาษาพูด ภาษาไทยอาจถูกกลืนเป็นภาษาอื่นได้ ดังนั้นภาษาเขียนหรือการเขียน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องรักษาไว้

นอกจากนี้การเขียนเป็นทักษะแสดงออกที่สำคัญ จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนเรา เพราะการเขียนเป็นการถ่ายทอดความคิดเห็น และความเข้าใจออกเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจ และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความคิด ปัญญา ทักษะดี เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนวิชาต่าง ๆ อีกด้วย เนื่องจากการเรียนวิชาต่าง ๆ ต้องอาศัยการเรียนเพื่อบันทึก เพื่อรายงาน เพื่อย่อสิ่งที่ได้ยืงได้ฟังและเพื่อตอบในเวลาที่ถูกสอบ ดังนั้นเด็กทุกคนจึงควรได้รับการส่งเสริม ให้มีทักษะในการเขียนมากที่สุด¹

สรวิศ จงกล ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ความสำเร็จด้วยการแสดงออกทางการเขียนย่อมเป็นสิ่งที่มีความหมายยิ่งสำหรับเด็กชั้นประถมทุกคน เพราะ การเขียนเป็นวิชาหนึ่งในบรรดาวิชาการอื่น ๆ อีกสองสามอย่างในหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีความรู้ความสามารถคิดตัวมาใช้ในชีวิตของตนในอนาคต²

มงคล สมโภชน์ ได้ให้ความคิดเห็นว่า คัดไทยเป็นวิชาประเภททักษะแขนงหนึ่งของหมวดวิชาภาษาไทย วิชานี้มี ความมุ่งหมายที่จะให้เด็กเขียนตัวหนังสือได้สวยงามรวดเร็วและถูกต้อง ซึ่งไม่มีปัญหามากนักในเมื่อเด็กมีทักษะในการอ่านและการเขียนหนังสือแล้ว เด็กก็ย่อมจะเขียนหนังสือได้รวดเร็วถูกต้อง แต่เรื่องลายมือที่จะให้เด็กเขียน

¹รองรัตน์ อิศรภักดี, เทือก กุสุมา ณ อยุธยา, "วิชาภาษาไทยตอน 1," วิธีสอนภาษาไทย (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2505), บทที่ 5.

²สรวิศ จงกล, "ข้อคิดบางประการในการสอนให้เด็กแสดงออกด้วยการเขียน," ประชาศึกษา (มิถุนายน 2507) : 662.

ตัวหนังสือได้สวยงามเป็นการยากเหลือเกิน¹

จากข้อคิดเห็นต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การเขียน การคัดลายมือ เป็นเรื่องสำคัญแขนงหนึ่งของวิชาภาษาซึ่งสัมพันธ์กับการเรียนวิชาอื่น ๆ เช่น เกี่ยวกับการอ่าน การเรียนวิชาต่าง ๆ ต้องอาศัยการเขียน นอกจากนั้นการเขียนยังสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่นอกห้องเรียนอีกเป็นอันมาก ด้วยเหตุนี้การเขียนจึงเป็นสิ่งที่ต้องได้รับความเอาใจใส่ในชั้นเรียนตั้งแต่ระดับประถมต้น ซึ่งเป็นระยะเวลาที่นักเรียนสร้างแบบลายมือของตนขึ้นโดยเฉพาะ เป็นระยะที่มีความสำคัญยิ่งในการสร้างพื้นฐานของการเขียนต่อไปจนถึงชั้นมัธยม

จากประวัติการเขียนตัวอักษร ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเริ่มมีการเขียนเป็นตัวอักษรตั้งแต่เมื่อไร แต่ Boyd ได้กล่าวถึงประวัติของการเขียนตัวอักษรว่า

จากประวัติของการเขียนตัวอักษร ค้นพบว่าการใช้เครื่องหมายซึ่งสร้างขึ้นโดยมนุษย์ เป็นเครื่องหมายที่แกะสลักลงในหิน โดยบันทึกความคิดต่าง ๆ สลักลงบนหิน ไม่กระดุก แวะวัสดุอื่น ๆ การเขียนอักษรรูปภาพ (Picture writing) เกิดขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มคนซึ่งเรร่อนอยู่ตามส่วนต่าง ๆ ของโลกและเกี่ยวเนื่องกับภาษาพูดที่เขาใช้กันอยู่ ดังนั้นพัฒนาการของภาษาของประเทศสหรัฐอเมริกาจะแตกต่างจากภาษาของอเมริกาอื่นอินเดีย ซึ่งภาษาสัญลักษณ์ซึ่งมีอยู่จะแตกต่างไปจากภาษาพูด ภาพที่วาดจะกลายเป็นเขียนไคเมื่อภาพนั้นไม่ไคแสดงความคิดอีกต่อไป แต่จะมาแสดงถึงกลุ่มของเสียง เมื่อสัญลักษณ์ที่เขียนนำมาใช้แทนลำดับเสียงเท่านั้น แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงจากคำไปเป็นเสียงหรือจากภาพที่แสดงความหมายไปเป็นเสียงที่มีความหมายไคเป็นไปอย่างสมบูรณ์ และจุดนี้เองที่เป็นจุดเริ่มต้นของตัวอักษรอย่างแท้จริง อักษรซึ่งใช้กันในระหว่างชนที่พูดภาษาอังกฤษก็คืออักษรโรมัน ซึ่งพัฒนาการตัวอักษรนี้สืบเนื่องมาจากชาวอียิปต์ โพลีเนเซียน กรีกและโรมัน ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีส่วนสำคัญต่อพัฒนาการของตัวอักษรนี้ คำว่า ตัวอักษร (alphabet) มาจากตัวอักษรสองตัวของกรีก คือ alpha และ Beta

¹มงคล สมโภชน์, "ศัลไทยภาคปฏิบัติ," ประชาศึกษา (ธันวาคม 2505):

เชื่อกันว่าชาวโพลีเนเซียนได้นำตัวอักษรมาจากอียิปต์มาใช้ ภาษาของชาวโพลีเนเซียน คือ Semetic ซึ่งเป็นภาษาที่ตัวอักษรมีแต่พยัญชนะไม่มีสระ ส่วนกรีกจะพูดภาษาอารยัน (Aryan) ซึ่งสระเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากในภาษานี้ เราพบว่าภาษาของชาวโพลีเนเซียนจะมีตัวพยัญชนะมากกว่าภาษาของกรีก กรีกจะสร้างตัวอักษรเอาไว้เท่าที่เขาคิดว่าจะใช้แทนเสียงสระทั้งหมด โดยให้ตัวอักษรแต่ละตัวแทนเสียงแต่ละเสียง ดังนั้น ภาษาเขียนของกรีกจึงเป็นภาษาที่มีการสะกดคำโดยถือเสียงเป็นเกณฑ์ตรงตัวอย่างแท้จริง นั่นคือรูปแบบที่ไวยากรณ์จะแสดงถึงลักษณะตามที่พูดโดยถูกต้องมากที่สุด ชาวโรมันรับเอาตัวอักษรของกรีกมาใช้ ซึ่งต่อมาตัวอักษรที่เป็นที่นิยมใช้กันทั่วโลกภายใน 2500 ปีที่ผ่านมา ตัวอักษรที่นำมาใช้นี้มีมากมายหลายแบบ แต่ก็ยังคงใช้หลักเกณฑ์ตามที่กรีกเป็นผู้ตั้งเอาไว้ ความเปลี่ยนแปลงของวิวัฒนาการของตัวอักษรที่พบคือ เรื่องของตัวอักษรซึ่งพยายามหลีกเลี่ยงออกจากกฎดั้งเดิม

การเขียนหลายมือไม่ได้เขียนจากซ้ายไปขวาทั้งหมด แต่เดิมกรีกเขียนจากขวาไปซ้าย ต่อมาเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยเขียนจากซ้ายไปขวาบรรทัดหนึ่ง และเมื่อจบบรรทัดหนึ่งแล้วในบรรทัดที่ 2 จะเขียนจากขวามาซ้าย เหมือนกับการไถนา ภาษา Semitic จะเขียนในแนวนอนจากขวามาซ้าย ภาษาจีนและญี่ปุ่นอ่านตามยาวลงมา และเขียนจากซ้ายไปขวา ภาษาโรมันเขียนในแนวนอนจากซ้ายไปขวา เช่นเดียวกับภาษาตะวันตกทั้งหมด

ในสมัยโบราณ การเขียนจะเขียนด้วยตัวเขียนใหญ่ (Capital letter) ทั้งหมด การเขียนจะเขียนลงในดินเหนียวหรือซีเมนต์ซึ่งการเขียนแบบนี้จะทำได้โดยการขีดเส้นตรงเท่านั้น และเมื่อมีการทำกระดาษ Papyrus ขึ้นใช้จากใยของต้นอ้อและไธหนึ่งกว้างตากแห้ง ชาวกรีกก็เพิ่มเส้นโค้งในตัวอักษรขึ้น

ต่อมาพระคัมภีร์เขียนตัวอักษรลงบนแผ่นหนังซึ่งได้เปลี่ยนแปลงตัวอักษรตัวใหญ่ของโรมัน ซึ่งเป็นตัวตรง ๆ ให้เป็นตัวอักษรสามารถเขียนโค้งงาย เรียกว่า

Uncial ซึ่งจะเป็นที่มาของอักษรตัวเล็ก (Lower case letters) ที่ใช้กันอยู่ทุกวันนี้ ตัวอักษรเหล่านี้จะเขียนไต่รวดเร็วและเขียนได้ดี เพราะเป็นตัวอักษรที่เป็นเส้นโค้ง จึงมีส่วนที่เชื่อมกันระหว่างตัวอักษรและบางส่วนเลยออกไปนอกเส้น การพัฒนาการเขียนแบบนี้เกิดจากชาวอิตาลี คนที่ไม่ชอบยกปากกาจากกระดาษเมื่อต้องการจะเขียนคำต่าง ๆ และวิธีการนี้ได้ใช้สอนในโรงเรียนในปัจจุบันนี้

ในหลายศตวรรษที่ผ่านมาตั้งแต่เมื่อตัวอักษรเขียนด้วยมือจนกระทั่งมีการพิมพ์เกิดขึ้น รูปแบบของตัวอักษรเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย เพื่อให้อ่านง่าย สวยงาม สะดวกและรวดเร็ว เมื่อมีการพิมพ์เกิดขึ้น แบบพิมพ์ของอังกฤษได้ต้นเค้ามาจากอิตาลีเขียน และการพิมพ์ในปัจจุบันได้ยึดถือหลักนี้คือให้ง่ายสำหรับอ่าน จึงสะดวก

กว่าที่จะใช้แบบอื่น ๆ

ในสมัยอาณานิคมระยะแรกของประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ที่มีทักษะในการเขียน จะได้รับการยกย่องอย่างมากมาย จนหลายโรงเรียนพยายามแข่งขันกันสอนการ คัดลายมือและยกให้การสอนลายมือเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง อุปกรณ์ที่ใช้ในเวลานั้นคือ ปากกาขนนกและเปลือกหอย (Birch Bark) แทนสมุด หลังจากการปฏิวัติของ ชาวอเมริกันอุปกรณ์การเขียนในสมัยที่ยังเป็นอาณานิคมยังคงใช้อยู่ และต่อมาได้มีการใช้สมุดที่มีเส้น ปากกาคอแรง และดินสอที่มีไส้เป็นตะกั่ว เส้นสมุดจะไซ 4 - 5 เส้น เหมือนที่ใช้ในการเขียนโน้ตดนตรี เพื่อใช้วัดความสูงของตัวอักษร

ในศตวรรษกลางศตวรรษที่ 19 การเขียนตัวหนังสือใช้ระบบ Spencerian กันมาก ซึ่งต่อมาได้ประยุกต์แบบนี้มาเป็นแบบที่เราใช้กันอยู่ในปัจจุบัน และมีการ สร้างสมุดแบบฝึกคัดลายมือให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย¹

ส่วนประวัติตัวอักษรของไทยนั้น เข้าใจกันว่าพ่อขุนรามคำแหงได้ทรงประดิษฐ์ ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1๖26 ค้วยในศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงกล่าวถึงความไว่คอบหนึ่งว่า "เมื่อก่อนลายสือไทยนั้นม่มี (มหา)ศักราช 1205 ศก ปีมะแม พ่อขุนรามคำแหงหาใจกร ในใจ แลได้ลายสือไทยนี้จึงมีเพื่อขุนยูนันใส่ไว้" จะสังเกตเห็นว่ามีความ "นี้" หลัง "ลายสือไทย" ทุกคำ สิ่งนี้ย่อมแสดงให้เห็นชัดว่าหนังสือไทยนั้นมีมาก่อนสมัยพ่อขุนราม คำแหงมหาราช²

ถ้าขี้ ทองหล่อ ไ้กล่าวถึงประวัติตัวอักษรของไทยไว้ว่า ไม่มีหลักฐานที่จะ พิสูจน์ให้ทราบได้ว่าไทยเคยมีตัวอักษรมาก่อนหรือไม่ และถ้ามีจะมีรูปลักษณะอย่างไร จนราว พ.ศ. 4๐๐ ไทยได้อพยพจากถิ่นเดิมมาตั้งภูมิลำเนาอยู่ใกล้อาณาจักรขอมซึ่ง

¹Gertrude A. Boyd, Teaching Communication Skill in the Elementary Schools (New York : Van Nostrand Reinhold Co., 1970), pp. 39 - 40.

²ยอร์ช เซเดส์, ตำนานอักษรไทยตำนานพระพิมพ์ (พระนคร : องค์การค้ำ ของคุรุสภา, 25๐7), หน้า 1.

กำลัง เป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองอยู่ในเวลานั้น จึงคงได้ใช้ตัวอักษรไทยชนิดหนึ่งที่เลียนแบบจากมอญ ครั้นต่อมาราว พ.ศ. 1500 ขอมได้แย่งอำนาจและอาณาเขตมาถึงดินแดนของไทย ซึ่งตั้งอยู่ริมน้ำมจนได้มีอำนาจปกครองเมืองชะเลียงและเมืองสุโขทัย ขอมมีตัวอักษรของตนเองใช้อยู่ชนิดหนึ่ง เรียกว่า อักษรขอมหวัด แล้วเปลี่ยนแปลงรูปของอักษรไทยที่เคยใช้อยู่เดิมให้มีรูปคล้ายอักษรขอมหวัด¹

ครั้นถึง พ.ศ. 1826 พ่อขุนรามคำแหงไคทรงประดิษฐ์ ลายสือไทย ขึ้นและคงจะได้อาศัยเค้ารูปจากอักษรอินเดียฝ่ายใต้รวมทั้งอักษรมอญและเขมรซึ่งถ่ายแบบมาจากอักษรอินเดียฝ่ายใต้ด้วย²

อักษรเก่าที่สุดซึ่งนักปราชญ์ศึกษาโบราณคดีได้พบในประเทศอินเดีย คือ อักษรจารึกของพระเจ้าอโศก เมื่อ พ.ศ. 300 อักษรที่พบบนนี้เรียกว่า "พราหฺมี" สันนิษฐานว่าพราหฺมีเป็นผู้คิดขึ้น โดยนำแบบอย่างมาจากเมืองเพนีเซีย ชาติเพนีเซียนั้นได้ชื่อว่าเป็นชาติแรกที่คิดหาวิธีเขียนหนังสือโดยใช้ตัวอักษร ไม่ใช่ภาพประกอบอย่างเช่นของอียิปต์หรือจีน ตัวอักษรแบบเพนีเซียนี้เองที่เป็นต้นสกุลของตัวอักษรที่ใช้ในสยามและประเทศใกล้เคียง³

กำชัย ทองหล่อ ได้จัดวิวัฒนาการของอักษรไทย ซึ่งเปลี่ยนแปลงและถูกดัดแปลงมาตามลำดับดังนี้ คือ

1. อักษรเพนีเซีย ซึ่งเป็นอักษรเก่าแก่ที่สุดและเป็นแม่แบบตัวอักษรต่าง ๆ ทั่วเอเชียและยุโรป

¹กำชัย ทองหล่อ, หลักภาษาไทย (นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : โรงพิมพ์จรัสสินทวงศ์, 2515), หน้า 22.

²เรื่องเดียวกัน.

³ยอร์ช เซเคส์, ตำนานอักษรไทยตำนานพระพิมพ์, หน้า 4.

2. อักษร พุราหมี ของพราหมณ์ ซึ่งขอมและมอญได้ดัดแปลงมาใช้
3. อักษรเทวนาครี ซึ่งพวกอินเดียฝ่ายเหนือใช้
4. อักษรคฤนทร์หรือครนทร์ ซึ่งพวกอินเดียฝ่ายใต้ใช้
5. อักษรมอญและขอม
6. อักษร "ลายสือไทย" สมัยพอขุนรามคำแหงมหาราช พ.ศ. 1835
7. อักษรไทยสมัยพญาดาไทย พ.ศ. 1900
8. อักษรไทยสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พ.ศ. 2223
9. อักษรไทยสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พ.ศ. 2279
10. อักษรไทยปัจจุบัน¹

พระยาอนุมาณราชชน ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องอักษรไทยว่า ก่อนที่พอขุนรามคำแหงจะได้ทรงคิดประดิษฐ์ตัวอักษรไทยขึ้นใหม่นั้น ไทยเคยมีตัวอักษรของมอญและขอมใช้อยู่แล้ว วิธีเรียงตัวอักษรไทยสมัยพอขุนรามคำแหงนั้น คล้ายกับวิธีเรียงตัวอักษรของประเทศตะวันตก ผิดกันที่ประเทศตะวันตกเรียงสระไว้ข้างหลังตัวพยัญชนะ ส่วนพอขุนรามคำแหงเรียงสระไว้ข้างบนบ้างข้างล่างบ้าง หรือข้างหลังก็มี... ตัวอักษรที่ประดิษฐ์ขึ้นในสมัยนั้นได้มีการปรับปรุงแก้ไขตลอดมา จนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาประมาณปี พ.ศ. 2223 ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช รูปตัวอักษรผิดไปจากเดิมเกือบหมด²

ปัจจุบันมีพยัญชนะไทย 44 ตัว ซึ่งมีลักษณะรูปร่างส่วนใหญ่มาจากสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยได้รับการปรับปรุงเสียใหม่ตามความคิดเห็น

¹ กำนัน ทองหล่อ, หลักฐานภาษาไทย, หน้า 22.

² อนุมาณราชชน, พระยา ความรู้ทางอักษรศาสตร์ (พระนคร : ราชบัณฑิตยสถาน, 2508), หน้า 271 - 273.

ของนักการศึกษาปัจจุบัน สำหรับการเขียนพยัญชนะไทย 44 ตัวนี้ ปรากฏว่า ไม่มีแบบที่เป็นมาตรฐานแน่นอน กล่าวคือ มักมีรายละเอียดปลีกย่อยบางส่วนแตกต่างกันออกไปเสมอ แบบของพยัญชนะไทยเท่าที่รวบรวมมาได้ และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันมี 6 แบบคือ¹

1. แบบขุนสัมฤทธิ์วรรณการ เป็นพยัญชนะแบบตัวมน ซึ่งโรงพิมพ์ต่าง ๆ เช่น โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช โรงพิมพ์วัฒนาพานิช ใช้เป็นแบบในการพิมพ์ สมุดคัดลายมือออกจำหน่าย
2. แบบอาลักษณ์ เป็นพยัญชนะแบบตัวเหลี่ยม ซึ่งแผนกอาลักษณ์กองประกาศิตสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ใช้เป็นแบบคัดของทางราชการ
3. แบบพระยาบุคควัทยาเสริม (กำจักษ์ พลังกูร) เป็นพยัญชนะแบบตัวเหลี่ยม ซึ่งโรงเรียนบางแห่ง เช่น โรงเรียนท่งมหาเมฆ โรงเรียนสายนำทิพย์ ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ นำไปดัดแปลงใช้เป็นแบบคัดลายมือของโรงเรียน
4. แบบโรงเรียนท่งมหาเมฆ เป็นพยัญชนะแบบตัวเหลี่ยม ซึ่งอาจารย์ สุริน สุพรรณรัตน์ อธิการใหญ่ของโรงเรียน ไคติจรรยาเป็นแบบใช้สอนนักเรียนในโรงเรียนท่งมหาเมฆโดยเฉพาะตั้งแต่ พ.ศ. 2508
5. แบบโรงเรียนสายนำทิพย์ เป็นพยัญชนะแบบตัวเหลี่ยม ซึ่งคณะครูของโรงเรียนไคติจรรยาเป็นแบบใช้สอนนักเรียนในโรงเรียนสายนำทิพย์โดยเฉพาะตั้งแต่ พ.ศ. 2509
6. แบบแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครูภาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นแบบตัวเหลี่ยม ซึ่งศาสตราจารย์ อำไพ สุจริตกุล หัวหน้าแผนกวิชาประถมศึกษา ไคติจรรยาปรับปรุงจากตัวอักษรหลาย ๆ แบบ สร้างเป็นแบบคัดของแผนกขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2516²

¹ประภา โสติบุตร, "การเปรียบเทียบแบบคัดลายมือตัวพยัญชนะไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กเริ่มเรียน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 3.

²ประภา โสติบุตร, "การเปรียบเทียบแบบคัดลายมือตัวพยัญชนะไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กเริ่มเรียน" หน้า 4.

พยัญชนะไทยทั้ง 6 แบบนี้ แบ่งตามลักษณะรูปร่างได้ 2 ลักษณะ คือตัวมนและตัวเหลี่ยม แบบตัวพยัญชนะที่นิยมใช้กันมานานแล้ว คือ แบบตัวมน เนื่องจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ได้ใช้เป็นแบบพิมพ์สมุดคัดลายมือจำหน่ายกันแพร่หลาย แต่ในขณะนี้ปรากฏว่าโรงเรียนประถมศึกษาบางแห่งมีความเห็นว่าพยัญชนะไทยแบบตัวเหลี่ยมน่าจะสอนเด็กให้เขียนได้สวดยกว่าตัวมน จึงได้พิจารณาปรับปรุงพยัญชนะไทยแบบตัวเหลี่ยมให้สอนนักเรียนในโรงเรียนของตน อย่างไรก็ตาม ได้มีความคิดเห็นขัดแย้งเกิดขึ้นในระหว่างผู้สอนด้วยกันเอง ว่าพยัญชนะไทยแบบใดควรจะเป็นแบบมาตรฐานสำหรับสอนเด็กให้เขียนได้สวดยและเร็ว เหมาะสมกับวุฒิภาวะและความสามารถของเด็ก ซึ่งจากข้อขัดแย้งนี้ ประภา โสภิตบุตร ได้ทำการค้นคว้าวิจัย พบว่า แบบตัวเหลี่ยมเหมาะสมสำหรับเด็กเริ่มเรียนมากกว่าตัวมน¹

นอกจากข้อขัดแย้งดังกล่าวแล้ว ในระหว่างกลุ่มผู้สอนยังได้มีความคิดเห็นขัดแย้งเกิดขึ้นอีก ว่า ขนาดของตัวอักษรไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กเริ่มเรียนแล้วจะมีขนาดมาตรฐานเท่าไร

ซึ่งปัญหานี้ผู้วิจัยมีความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสอนคัดลายมือให้เป็นไปตามลำดับจากง่ายไปยากเพื่อให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเด็ก ประกอบกับได้ศึกษาค้นคว้ารายงานการวิจัย ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสอนเขียนมากจนทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษานี้ยิ่งขึ้น และหลังจากได้สำรวจแล้วพบว่า ปัญหานี้ยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อน จึงมีความคิดว่าถ้าหากได้ทำวิจัยในเรื่องนี้ อย่างละเอียดแล้ว ผลที่ได้ อาจจะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการสอนคัดและเขียนให้แก่เด็กเริ่มเขียนและอาจเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนภาษาไทย ผู้บริหารการศึกษาของไทย ตลอดจนสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ที่จัดพิมพ์แบบคัดลายมืออีกด้วย

¹ เรื่องเดียวกัน.

ปัญหาและความมุ่งหมาย

1. เพื่อศึกษาว่า ขนาดของตัวอักษรไทยขนาดใดเป็นขนาดที่เหมาะสมสำหรับเด็กเริ่มเรียน
2. เพื่อประเมินผลการเขียนตัวอักษรไทยขนาดต่าง ๆ ของเด็กเริ่มเรียน ในด้านความสวยงามเหมือนแบบและความเร็ว

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2520 มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ของโรงเรียนอนุบาล 5 แห่ง แห่งละ 20 คน รวม 100 คน แบ่งเป็นเพศชายและหญิงจำนวนเท่า ๆ กัน
2. ศึกษาเฉพาะเด็กที่ฝึกหัดเขียนด้วยมือขวาเท่านั้น
3. ศึกษาเฉพาะเวลาที่เด็กใช้เขียนตัวพยัญชนะไทย และเขียนให้สวยงามเหมือนแบบที่กำหนดให้เท่านั้น ไม่ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเขียนด้วย
4. ไม่คำนึงถึงวิธีการฝึกฝนอื่น เพียงแต่คำนึงถึงอายุและความพร้อมของเด็กที่จะเขียนตามแบบได้เท่านั้น
5. พยัญชนะไทยที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 13 ตัว ก ็ อ ง ว บ ก ฅ ค ข ม ท อ อ พู และ ฎ ผู้วิจัยได้เลือกมาจากผลงานวิจัยของ วรวิณี โสสมประบุรณ์ แบ่งพยัญชนะไทย 44 ตัว ตามความเร็วของเวลาที่เด็กได้เขียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มง่าย ปานกลาง และยาก นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้หลักในการเลือกพยัญชนะที่เป็นตัวแทนของการวิจัยครั้งนี้ โดยเลือกจากพยัญชนะตัวแรกของแถวพยัญชนะทุก ๆ แถว ก ็ อ

กลุ่มง่าย	ง	จ			
	ว	ร	ธ		
	บ	ป	ย		
กลุ่มปานกลาง	ก	ถ	ภ		
	ด	พ	ผ	ฝ	ย
	ค	ช	ต	ค	ศ
	ข	ช	ช	ข	
	ม	น	ฉ	ฉ	
	ท	ท	ท		
	ล	ล			
กลุ่มยาก	อ	ฮ			
	โ	ณ	ณ	ต	
	ม	ม	ม		

สมมติฐานของการวิจัย

1. เด็กเขียนอักษรไทยตัวเดียวกันที่มีขนาดของตัวอักษรต่างกันจะได้คะแนนความสวยเหมือนแบบต่างกัน
2. เด็กจะใช้เวลาในการเขียนอักษรไทยตัวเดียวกันในแต่ละขนาดแตกต่างกัน

ความจำกัดของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น
2. แบบฝึกเขียนที่สร้างขึ้นค่อนข้างมาก ตัวอย่างประชากรอาจจะไม่มีความสนใจกับการทำแบบฝึกเขียนอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นข้อมูลที่ได้อาจคลาดเคลื่อนไปบ้าง

3. แบบของตัวอักษรที่ให้เด็กฝึกเขียนใช้แบบของแผนกวิชาประถมศึกษา ซึ่งเป็นแบบตัวเหลี่ยม แต่การสอนของครูและผู้ปกครองที่สอนเด็กเริ่มเรียน ส่วนมากนิยมสอนแบบตัวมน ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อเวลาและความสวยเหมือนแบบของตัวพยัญชนะที่ให้เขียนได้

4. อิทธิพลของสภาพสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สภาพของห้องสอน เสียงรบกวน แม้ว่าผู้วิจัยได้พยายามดำเนินการสอนให้อยู่ในมาตรฐานเดียวกันก็ตาม แต่อาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ เพราะสภาพของแต่ละโรงเรียนไม่เหมือนกัน

5. การทดสอบเด็กให้เขียนเป็นรายบุคคล อาจคลาดเคลื่อนบ้าง เนื่องจากสัมพันธ์ภาพระหว่าง เด็กและผู้ทดสอบซึ่งต่างก็เป็นบุคคลแปลกหน้าแก่กัน และเด็กมีความสามารถในการปรับตัวไม่เท่ากัน อาจจะมีอิทธิพลต่อผลการทดสอบได้

6. เวลาในการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเรื่องนี้ในภายปลายปีการศึกษา ซึ่งเด็กได้ฝึกเขียนมาแล้ว ดังนั้นผลที่ได้ อาจคลาดเคลื่อนบ้าง เพราะไม่ได้ศึกษาหาความพยายามในการเขียนพยัญชนะไทยขนาดต่าง ๆ ของเด็กตั้งแต่เริ่มเขียนจริง ๆ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยอาจจะ

1. เป็นแนวทางให้ครูและสำนักพิมพ์เลือกขนาดของตัวอักษรไทย เพื่อสร้างแบบฝึกหัดคัดลายมือที่ง่ายและเหมาะสมสำหรับเด็ก

2. เป็นประโยชน์แก่ครูที่จะสอนเด็กเริ่มเรียน ให้เขียนตามรูปร่างและความสามารถของแต่ละคน

3. ช่วยให้ครูและผู้สนใจได้รับความรู้ความเข้าใจในการเลือกขนาดของตัวอักษรไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่เริ่มเรียนรวมทั้งวิธีเขียนพยัญชนะไทย ตลอดจนทราบเทคนิควิธีต่าง ๆ ที่จะเร้าเด็กให้อยากเรียนเขียน เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แผนการวิจัย

1. เลือกโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย
2. เลือกตัวอย่างประชากรที่มีความพร้อมในการเขียน
3. สร้างเครื่องมือในการวิจัย
4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบฝึกเขียนตัวอักษรไปให้เด็กที่เป็นตัวอย่างประชากรเขียน
5. วิเคราะห์ข้อมูล
6. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปราย และให้ข้อเสนอแนะ

นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

เด็ก, นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในปีการศึกษา 25๕๐ ที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ของโรงเรียนอนุบาล 5 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก โรงเรียนอนุบาลปานะพันธุพิญาไท โรงเรียนอนุบาลสามเสน โรงเรียนอนุบาลละโว้อุทิศ และโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายอนุบาล จำนวนโรงเรียนละ 20 คน รวม 100 คน เป็นชาย 50 คน และหญิง 50 คน

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนอนุบาลซึ่งเป็นทั้งของรัฐบาลและเอกชน ที่รับนักเรียนตั้งแต่อายุประมาณ 3 ปีขึ้นไป ในการวิจัยนี้หมายถึงโรงเรียน 5 แห่ง คือ

1. โรงเรียนอนุบาลบ้านเด็ก
2. โรงเรียนอนุบาลปานะพันธุพิญาไท
3. โรงเรียนอนุบาลละโว้อุทิศ
4. โรงเรียนอนุบาลสามเสน
5. โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายอนุบาล

อักษรไทย หมายถึง ตัวพยัญชนะไทย รวมทั้งสระ และวรรณยุกต์

ขนาดของตัวอักษร หมายถึง ความสูงของตัวอักษรที่มีความสูงเต็มขนาด บรรทัดที่กำหนดให้ คือ ขนาด .8 เซนติเมตร, 1.3 เซนติเมตร ($\frac{1}{2}$ นิ้ว), 1.9 เซนติเมตร ($\frac{3}{4}$ นิ้ว), และ 2.5 เซนติเมตร (1 นิ้ว)

การให้คะแนนเขียนได้สวยเหมือนแบบ หมายถึง การให้คะแนนตามเส้น (Stroke) แต่ละเส้นที่ประกอบเป็นตัวพยัญชนะไทยตัวนั้น ๆ ที่เขียนได้สวยเหมือนแบบ

เวลาที่เด็กใช้ในการเขียนพยัญชนะแต่ละตัว หมายถึง เวลาเริ่มตั้งแต่เด็กจรดดินสอลงบนจุดตั้งต้นของตัวพยัญชนะไทย แล้วลากต่อไปถึงจุดปลายของพยัญชนะไทยตัวนั้น ๆ โดยผู้วิจัยใช้นาฬิกาจับเวลาเป็นวินาที

ความพร้อมในการเขียน หมายถึง ความพร้อมในการเขียนเส้นที่ประกอบเป็นตัวพยัญชนะไทย 13 เส้น (คุณลักษณะวิจัยของ พูนสุข มุณย์สวัสดิ์ หน้า 6 ประกอบ) ได้ถูกทิศทาง และเส้นเรียบสม่ำเสมอ ซึ่งเด็กที่มีความสามารถเขียนได้เช่นนี้ จะต้องมีความพร้อมทางตา กล้ามเนื้อมือ นิ้วมือ และตากับมือจะต้องประสานกันเป็นอย่างดีด้วย

ดินสอ หมายถึง วัสดุประกอบการเขียน ซึ่งเตรียมมาให้เด็กเขียนพยัญชนะไทย เป็นดินสอค่า (2B Sansui) ซึ่งมีไส้ดินสอค่อนข้างอ่อน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย